

Sjećanje na jednu operaciju

Vukas, Duje

Source / Izvornik: **Medicina, 1995, 96, 89 - 91**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:184:579298>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Medicine - FMRI Repository](#)

SJEĆANJE NA JEDNU OPERACIJU

REMEMBERING AN OPERATION

Duje Vukas

SAŽETAK

Pred tri desetljeća, 2. prosinca 1967. godine, prvi je put u Rijeci izvedena kardiokirurška operacija s primjenom izvantjelesne cirkulacije. Kirurška klinika Kliničke bolnice "Sušak" bila je niz godina centar koji je u našu kliničku praksu uveo brojne zahvate, metode i aktivnosti, od kojih neke po prvi put u nas. To se odnosi na polja pulmonalne, kardiovaskularne i transplantacijske kirurgije i medicine. Svojim radom i aktivnošću navedena je sredina dala doprinosu razvoju medicinske struke i znanosti sve do današnjeg vremena. Sada, u ovo vrijeme poraća, konačno se razvijaju uvjeti, da se uspješno nastave i razvijaju značajni programi i praksa kardiovaskularne medicine i kirurgije, utemeljeni u riječkoj medicini već pred dugi niz godina.

KLJUČNE RIJEČI: Kardiovaskularna kirurgija, srčana kirurgija, Rijeka, Sušak, povijest medicine.

Iako baš i nije bilo primijećeno, nedavni 4. kongres Međunarodnog društva za kardijalnu kirurgiju zajednice Alpe - Jadran, održan u Opatiji od 7. - 10. rujna 1997., osim svog primarnog značaja u prikazu dosega kardiovaskularne kirurgije i medicine imao je i svoju obljetničku značajku. Povijesna dimenzija takvom je skupu i primjerena. U svojem je izlaganju voditelj i uvodničar kongresa, prof. dr. Ivan Jelić, podsjetio na početke kirurgije srca u nas.¹ Kao povijesni je trenutak označio prvi zahvat na otvorenom srcu, izveden u Zagrebu 1967. godine. Voditelj tog operacijskog postupka, prvog s izvantjelesnim krvotokom bio je prof. dr. Hans Borst iz Hanovera, koji je i na kongresu bio nazočan. Zbog njegova velikog udjela u razvoju hrvatske medicine bio je hvaljen, nagrađen i odlikovan.

Ustanova: Kirurška klinika, Klinički bolnički centar Rijeka
Prispjelo 1. listopada 1997.

Primljeno 18. studenog 1997.

Adresa za dopisivanje: Prof.dr. Duje Vukas,
Zdenka Petranovića 3, 51000 Rijeka, Tel. 214349, KBC/218-943

ABSTRACT

Cardio surgical operations using extracorporeal circulation were introduced to clinical practice in Rijeka thirty years ago. The first procedure of the kind was performed on December 2nd 1967. This event designated the period, in which Sušak Hospital Surgical Clinic in Rijeka was an important centre, where a number of surgical and medical methods and activities were initiated and best developed. This concerned mainly the fields of thoracic, cardiovascular and transplantation surgery and medicine. This institution, with its prestigious efforts and achievements has contributed significantly to Croatian medical profession and science through years.

The recent period, after our war misfortune ended, has brought better circumstances and benefits for medicine, too. Thus, important programs for further development of cardiovascular medicine and surgery in Rijeka, designed many years ago, should finally be realised.

KEY WORDS: Cardiovascular surgery, heart surgery, Rijeka, Sušak, history of medicine.

Manje je bila istaknuta činjenica da je u stvari u isto vrijeme i Klinička bolnica "Sušak" u Rijeci uvela u kliničku praksu takve operacijske postupke. Ne zbog kompetitivnih razloga, već iz štovanja povijesnih činjenica slobodan sam se prisjetiti na prvi takav zahvat izveden u Rijeci. To nije baš značajan događaj. 2. prosinca 1967. ekipa sušačke kirurgije vođena prof. dr. Vinkom Frančiškovićem, a uz pomoć i mentorstvo profesora Mire Košaka iz Ljubljane, obavila je svoj prvi zahvat na srcu s primjenom izvantjelesne cirkulacije. Operativni je zahvat bila otvorena korekcija stenozirane valvule pulmonalne arterije u 10 - godišnje djevojčice B. B.

Od tog događaja protekla su već tri desetljeća. Iz te vremenske udaljenosti slobodan sam, poznavajući sredinu kojoj i sam pripadam, pripomenuti i sljedeće: navedeni kirurški zahvat riječke ekipe nije bio slučajni podhvat. To je bio rezultat višegodišnjeg prethodnog eksperimentalnog i kliničkog nastojanja i napora, i to u vrijeme kada je u kliničku praksu već bila uvedena angiokirurgija i pulmonalna kirurgija, kao i metode invazivne kardiovaskularne dijagnostike. To je vrijeme

Obr. br. 1-11-11

NAZIV ZDRAVSTVENE USTANOVE Opća bolnica „Dž. Zdravko Kukić“
 ORGANIZACIONA JEDINICA Kirurška klinika
Rijeka

PROTOKOL IZVRŠENIH OPERACIJA

za 1967 godinu

1601	9042	2106	2/10	3	30	Stevno Valubac Antena pulsnaske	Valvulostomija (Elektronefrazna ci skularna) (i Pulsnaske - groz lan/gu) (170)
------	------	------	------	---	----	------------------------------------	--

[Handwritten notes in small text, partially illegible]

Prof. Dr. Valubac	Prof. Dr. ...	Prof. Dr. ...	Prof. Dr. ...	Prof. Dr. ...	Prof. Dr. ...	Prof. Dr. ...	Prof. Dr. ...
-------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Slika 1. Preslika iz operacijskog protokola kirurgije Bolnice "Sušak", od 2. prosinca 1967.

kada je ista ekipa već imala uhodane metode dijag-
 nize pri akutnom, ali i kroničnom zatajenju bubrega
 i kada se već naziru i daljnji planovi sušačke me-
 dicinske cjeline.

No taj davni kirurški zahvat bio je, možda, i
 simbol jednog vremena, jedne naše medicinske
 sredine, ali i vrijedno postignuće grupe koja je
 svojim radom i dosezima, usudujem se reći, povijes-
 no zaokružila u nas ipak priznatu sušačku kiruršku
 školu.

Svako vrijeme ima svoje naznake, mogućnosti,
 stil, poimanja i ideale. To se, razumljivo, odnosi i
 na medicinski slijed vremena. Sušačka i riječka
 kirurgija nastavile su posao koji su utemeljili veli-
 kani ove struke u ovom kraju, kao što su bili Grosi-
 chi, Komljenović, Medanić i njihovi suradnici,
 Bosnarova ili Fink. Na njihov razvoj utjecali su uzor-
 ni centri koje su vodili Košak ili Papo, kao i domi-
 nantne zagrebačke kirurške škole. Transfer znanja
 bio je značajan iz više značajnih međunarodnih cen-
 tara izvrsnosti. A u šezdesetim i sedamdesetim go-
 dinama sušačka je kirurgija bila u punom zamahu

uvođenja u našu kliničku medicinu novih metoda i
 vidova liječenja.

U tim su godinama dvije generacije kirurga,
 učenika i sljedbenika akademika Vinka Frančiškovića,
 uspjele oživotvoriti niz svojih stručno i znanstveno
 utemeljenih planova. To su uspjeli prvenstveno svojim
 zanosom i stručnim entuzijazmom i pravilno vođeni
 vizijama njihova velikog voditelja.

U tom vremenu ekipa sušačke kirurgije je uz visoki
 kvalitet djelatnosti kirurgije - kirurške klinike
 uspjele uvesti u našu kliničku praksu, osim već
 spomenutih, i još neke zahvate, poneke prvi put u
 nas. Oformljeni su odjeli vaskularne kirurgije i prsne
 kirurgije kao samostalne jedinice kirurške
 klinike, postignut je napredak u kirurškom liječenju
 stečenih, ali i prirodnih srčanih bolesti, uvedene
 su metode trajne srčane stimulacije, pa selektivna
 koronarografija. Ista grupa kirurga bila je u
 stanju provesti programe eksperimentalne trans-
 plantacije organa /bubreg, jetra i pankreas/ i
 uvesti kliničku transplantaciju bubrega a kasnije
 i pankreasa. Uvedena je i transplantacija organa

s kadavera. Organizirane su sve prateće službe transplantacijske djelatnosti. Izvedeni su prvi transplantacijski zahvati i u drugim većim centrima. Oformljena je prva regionalna asocijacija za transplantaciju.

Sušačka je kirurgija, kao dio jedinstvene kirurške klinike u Rijeci, bila nosilac više znanstvenih programa na republičkom nivou, i bila je u centru aktivnosti sviju akademskih zbivanja. Tu je godinama bilo sjedište kolegija i ratne kirurgije, što je, razumljivo, pridonijelo našim nedavnim ratnim naporima i našoj pobjedi u ratu.

Okolnosti nisu baš uvijek bile sklone stalnom usponu naše kirurške djelatnosti. To se, kao primjerice u prebrođenim ratnim okolnostima, negativno odrazilo na našu medicinu, gdje dolazi do stagnacije nekih medicinskih aktivnosti, među kojima je i grana kardiovaskularne kirurgije.

U mnoštvu zadataka kirurške klinike, sušačka kirurgija godinama je obnašala i djelatnost kardijalne kirurgije, ali nije bila (do sada) u mogućnosti oformiti zasebni i ekskluzivni centar aktivnosti srčane kirurgije, iako je u više godina bila čak i referalno mjesto planiranja baš te djelatnosti².

Ali u vrijeme ovog poraća, sada po prvi put sa širokim i izdašnim društvenim, gradskim, županijskim, državnim naporima, pomoći i razumijevanjem, te podrškom svekolike naše medicinske sredine, koja solidarno daje prioritet baš tom programu, pa i na uštrb ponečeg drugoga, klinička hospitalna ustanova u Rijeci bit će (ili već jest) u stanju

ostvariti i taj cilj. To je uostalom razumljivo i jedan je od dugova našeg zdravstva prema rješavanju nacionalne patologije.

Vraćajući se na svoju početnu misao izražavam svoju podršku i simpatiju novoj generaciji koja će zasigurno primjerno iznijeti taj plan. Svaki njen uspijeh bit će i jasan nastavak tradicije jedne sredine koja nikada nije bila inspiracija sama sebi.

A sjećanjem na davni događaj prve operacije na otvorenom srcu ovdje u Rijeci (na Sušaku), baš na današnji dan, od kojeg nas dijele već tri duga desetljeća, želim otrgnuti iz zaborava jedan od kamena - međaša riječke kirurgije i naše medicine. I dakako opet se podsjetiti (a to se odnosi i na medicinu) da povijest nikada ne počinje sada, danas i s nama³. A budućnost je uvijek uspješnija i ljepša kad je sazdana marom za poštenu prošlost.

LITERATURA

1. Jelić I. Introduction. 4th International Congress on Cardiac Surgery of the Alpe - Adria Community. Opatija 1997. Acta med Croat 1997;51(Suppl. 1):7
2. Frančišković V, Kopajtić B, Šepić A, Pavlin Z, Budisavljević B, Vukas D, Bosnar B, Čuruvija D. Kardijalna i vaskularna kirurgija. u: Popović B, Letica S, Škrbić M. Zdravstvo u SR Hrvatskoj. Razvoj, stanje i perspektive. Knjiga II. Zagreb: JUMENA, 1981:173-4
3. Berbić N. Prve riječke operacije na srcu do konca godine. Novi List (1997);51.15942:3